

หัวข้อวิทยานิพนธ์	หลักความเป็นกลางของศาล
	The Principle of Judicial Impartiality
ชื่อผู้เขียน	ร้อยตำรวจโท ทาวอร์ เกษมณี
	Police Lieutenant Taworn Getmanee
แผนกวิชา/คณะ	คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์	รองศาสตราจารย์ ดร.อุดม รัฐอมฤต
	อาจารย์ ดร.วรรณชัย บุญบำรุง
ปีการศึกษา	2551

บทคัดย่อ

การพิจารณาพิพากษาคดีของศาลอันจะเรียกได้ว่ามีความยุติธรรม จะต้องประกอบด้วยหลักเกณฑ์อย่างน้อย 2 ประการ คือ หลักความเป็นอิสระ (independence) และหลักความเป็นกลาง (impartiality) ถ้าหากว่าศาลไม่มีอิสระหรือไม่เป็นกลางเสียแล้วความยุติธรรมก็จะมิขึ้นไม่ได้ และสิทธิมนุษยชนย่อมจะต้องถูกระงับหรือถูกละเมิดอย่างขนาดหนัก หลักความเป็นกลางของศาลเป็นหลักการหนึ่ง อันจะส่งผลต่อความเชื่อมั่นของสาธารณชนในความยุติธรรมของศาล รวมทั้งความศักดิ์สิทธิ์ของกฎหมาย ดังนั้นเพื่อให้ความเชื่อมั่นของสาธารณชนและความศักดิ์สิทธิ์ของกฎหมายยังคงอยู่ จึงจำเป็นต้องมีหลักประกันความเป็นกลางของตัวบุคคลที่จะมาทำหน้าที่เป็นผู้พิจารณาพิพากษาคดี และมีการรักษาหลักความเป็นกลางของศาลในการพิจารณาคดีที่เพียงพออีกด้วย

แนวความคิดพื้นฐานอันเป็นที่มาของหลักความเป็นกลางของศาลนั้น มีที่มาจากความยุติธรรมที่มีอยู่ตามธรรมชาติ และเป็นความรู้สึกที่มีอยู่ทั่วไปว่าการที่ศาลจะสามารถตัดสินคดีได้อย่างยุติธรรมนั้น ผู้ที่ทำหน้าที่ดังกล่าวจะต้องไม่เป็นคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือมีส่วนได้เสียในเรื่องที่ตัดสินเสียเอง จนพัฒนาต่อมาเป็นบทบัญญัติของกฎหมายในประเทศต่าง ๆ อันเป็นที่ยอมรับว่า ศาลจะต้องมีความเป็นกลางจึงจะสามารถอำนวยความยุติธรรมให้แก่คู่ความได้ และวิธีการที่จะทำให้เกิดความยุติธรรมได้ดีที่สุดก็คือ การทำให้สาธารณชนและคู่ความมีความเชื่อมั่นในความเป็นกลางของศาลนั่นเอง

ในส่วนของหลักประกันความเป็นกลางของตัวบุคคลที่จะมาทำหน้าที่เป็นผู้พิพากษาพบว่า กระบวนการคัดเลือกและฝึกอบรมของไทยยังมีขั้นตอนที่เน้นการทดสอบความรู้ด้าน

กฎหมายเป็นสำคัญ โดยไม่เน้นทดสอบด้านจริยธรรมเท่าที่ควร ตลอดจนระยะเวลาในการฝึกอบรมที่สั้นเกินไป จึงอาจทำให้ได้บุคคลที่เข้ามาปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้พิพากษาที่ไม่มีคุณสมบัติด้านจริยธรรมที่ดีพอ และอาจส่งผลกระทบต่อความเป็นกลางในการปฏิบัติหน้าที่ได้ แต่ถ้าหากว่ามีการรักษาหลักความเป็นกลางของศาลในการพิจารณาคดีที่เพียงพอ ย่อมสามารถทำให้คู่ความและสาธารณชนมีความเชื่อมั่นในความยุติธรรมของศาล จากการศึกษาพบว่า การรักษาความเป็นกลางของศาลในการพิจารณา โดยเฉพาะตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมีปัญหาเกี่ยวกับความไม่สอดคล้องกับหลักความเป็นกลางของศาลอยู่หลายประการ เริ่มจากเหตุในการคัดค้านผู้พิพากษาและระยะเวลาในการยื่นคำร้องคัดค้านที่ค่อนข้างจำกัด จนบางครั้งอาจทำให้เกิดกรณีที่ผู้พิพากษามีเหตุที่อาจถูกคัดค้านได้และไม่ยอมถอนตัว (recuse) ออกจากการพิจารณาคดี มาทำหน้าที่ในการพิจารณาพิพากษาคดีจนมีคำพิพากษาดัดสินคดีออกมา ซึ่งเรื่องดังกล่าวอาจทำให้คู่ความขาดความเชื่อมั่นในความยุติธรรมของศาลได้ เนื่องจากกระบวนการพิจารณาและคำพิพากษาที่ทำได้โดยผู้พิพากษาดังกล่าวกฎหมายได้กำหนดให้มีผลสมบูรณ์ไม่เสียไปนั่นเอง กรณีเช่นนี้ถือว่าเป็นเรื่องที่ขัดต่อหลักความเป็นกลางของศาลอันเป็นหลักทั่วไปและเป็นที่ยอมรับในต่างประเทศอีกด้วย นอกจากนี้กฎหมายไทยยังไม่มีบทลงโทษทางอาญาแก่ผู้พิพากษาที่มีเจตนาพิจารณาพิพากษาคดีไปด้วยความไม่เป็นกลางดังกล่าว และอาจมีเหตุบางประการเกี่ยวกับความเป็นอิสระของศาลที่กระทบต่อความเป็นกลางในการปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับสำนวนคดี อันอาจทำให้คู่ความและสาธารณชนขาดความเชื่อมั่นในความเป็นกลางและความยุติธรรมของศาลได้

จากการศึกษากฎหมายและทางปฏิบัติในต่างประเทศพบว่า ในทุกประเทศจะมุ่งเน้นและให้ความสำคัญในการรักษาไว้ซึ่งความเชื่อมั่นของสาธารณชนต่อความยุติธรรมของสถาบันศาล จึงต้องทำทุกวิถีทางเพื่อที่จะรักษาหลักความเป็นกลางของศาลไว้ มิฉะนั้นเมื่อสาธารณชนไม่มีความเชื่อมั่นในความยุติธรรมของศาลแล้ว ก็ย่อมส่งผลกระทบต่อการศรัทธาของกฎหมาย อันจะส่งผลให้เกิดความวุ่นวายในสังคมอีกด้วย ดังนั้น ในต่างประเทศจึงวางหลักไว้ว่า ในกรณีที่ผู้พิพากษาอาจมีเหตุที่ไม่สามารถทำหน้าที่พิจารณาพิพากษาคดีได้อย่างเป็นกลางแล้ว ผู้พิพากษานั้นย่อมขาดคุณสมบัติ (disqualify) ในการพิจารณาพิพากษาคดีอีกต่อไป เนื่องจากอาจเกิดอคติ (bias) หรือความลำเอียง (prejudice) ในการพิจารณาได้ นอกจากนี้หากผู้พิพากษาที่ไม่มีความเป็นกลางได้พิจารณาพิพากษาคดีแล้ว คำพิพากษาดังกล่าวย่อมไม่มีผลบังคับ (set aside) ตกเป็นโมฆะ (void) หรือไม่มีผลผูกพันคู่ความ เนื่องจากเป็นคำพิพากษาที่เกิดขึ้นมาจากผู้พิพากษาที่ขาดคุณสมบัติอันเป็นการขัดต่อหลักความเป็นกลางของศาล และเป็นเรื่องที่กระทบต่อความเชื่อมั่นของสาธารณชน (public confidence) อีกด้วย ดังนั้น จึงเห็นควรที่จะนำวิธีการดังกล่าวมาปรับใช้

กับการพิจารณาพิพากษาคดีของไทยเพื่อปรับปรุงให้สาธารณชนมีความเชื่อมั่นต่อความเป็นกลาง และความยุติธรรมของศาลต่อไป

Abstract

The fairness of judicial procedure shall consist of, at least, two principles: independence and impartiality. It could be argued that the justice could not be promoted, while the human rights may be severely affected given that the court could not maintain those two principles suitably. Additionally, one may say that the impartiality is one of the most important principles of the court in strengthening its credibility and preserving the sacredness of law. Thus, in order to achieve those objectives, it could be said that the principle that guarantees the impartiality of judge as well as the principle of judicial impartiality are necessary and indispensable.

The principle of judicial impartiality may derive from some basic conceptions, including, for example, the actual availability of fairness in the real world as well as the common sense believing in the juridical fairness. Judges, hence, are expected not to have any conflict of interest or association with concerned parties. This expectation then has gradually evolved into statutes applicable in numerous countries worldwide. As a result, it becomes widely acknowledged that the court shall maintain its impartiality in order to render the justice for all parties. Moreover, one could also argue that the creation of public confidence and trust in juridical impartiality could also be another important mechanism in promoting justice.

Regarding the principle that guarantees the impartiality of prospective judges, it was revealed that, in Thailand, recruitment procedure and training program mainly focus on examinations that evaluate law-related proficiencies and skills; meanwhile less attention is paid to the assessment of ethics by means of some sort of short preparatory program. It could likely be said, hence, that some prospective judges may not be qualified ethically. This particular issue would ultimately affect the impartiality while performing

their duties. Public confidence in juridical fairness, however, could be enhanced given that the juridical impartiality is suitably maintained and upheld. In addition, some incompatibilities between the Civil Code and the principle of judicial impartiality are also found in this study. These include, for example, restricted ground and timeline in submitting the application to challenge the judge. This could render to the case where the judge, with probability or reason to be challenged, denies to reclude and continue the trial process until the sentence is pronounced. Despite the fact that such judgment may be effective under applicable laws, public confidence in juridical fairness is greatly declined. One could argue, moreover, that this particular issue violates the principle of juridical impartiality and may not conform to international norms. In addition, there is no criminal offence under Thai laws to penalize the judge who infringe the principle of juridical impartiality. Further, it could be said that public confidence in juridical impartiality and fairness could probably be lessened given that some incidents related to juridical independence are erupted.

The examinations of pertinent statutes and practices overseas revealed that the promotion and upholding of public confidence in juridical fairness is the focal point of every country. The principle of juridical impartiality thus shall be maintained at all cost. Also, one could argue that the decline of public confidence in juridical fairness would ultimately affect the sacredness of law and render to social disturbance. As a result, some countries have established a principle that the judge could be disqualified provided that he/she could not perform his/her duties impartially due to personal bias and prejudice. However, if the biased judge continues the trial process, his/her sentence shall be set aside and void or have no legal obligation. This is due to the fact that the trial process and sentence, proceeded by such disqualified judge, would not only breach the principle of juridical impartiality but also greatly reduce public confidence. Thus, I would recommend aforesaid practices to be applied in the context of Thai laws and relevant trial processes. This is to increase and promote public confidence in juridical impartiality and fairness.